

Matematika ve staré Indii

Poznámky k sanskrtským textům

In: Irena Sýkorová (author): Matematika ve staré Indii. (Czech). Praha: Matfyzpress, Vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2016. pp. 11–12.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/404212>

Terms of use:

© Sýkorová, Irena

© Matfyzpress, Vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

POZNÁMKY K SANSKRTSKÝM TEXTŮM

A Poznámka k přepisu sanskrtských termínů

Přestože hlavními zdroji byly překlady původních prací, jsou v následujících kapitolách uvedeny i některé sanskrtské názvy. Slova v češtině běžně užívaná, např. zeměpisné názvy a jména panovníků, jsou přepsána česky. U termínů vztahujících se k matematice je u prvního výskytu ještě připojen transliterovaný tvar, který byl vytvořen podle zásad pro transliteraci z písma *dévanágarí* do češtiny uvedených v [ZS] a [SMK]. Překlad byl proveden s pomocí slovníku [MW].

V sanskrtu jsou nejprve uvedeny samohlásky, za každou z krátkých samohlásek *a*, *i*, *u*, *ṛ* následuje ještě dlouhá, která je označena pruhem (samohláskové *ḷ* se vyskytuje ojedinele a dlouhé neexistuje). Dvojhlásky *e*, *ai*, *o*, *au* jsou vždy dlouhé, proto se u nich délka nevyjadřuje. Za samohláskami následují souhlásky řazené foneticky podle místa výslovnosti. Za těmito 25 souhláskami jsou ještě polovokály, tři sykavky a znělé *h*. Kromě hlásek uvedených v tabulce obsahuje sanskrt ještě koncové *ḥ* a *ṃ*.

Souhlásky *ś* a *ṣ* se čtou jako *š*, u ostatních tečka dole výslovnost nemění, pouze *ḥ* na konci slova zaniká. Souhláska *ñ* se čte jako *ň*, *c* jako *č*, *ch* jako *čch*, *j* jako *dž*, *jh* jako *džh*, *y* odpovídá českému *j*. Výslovnost souhlásek je naznačena v připojené tabulce. Slabiky *di*, *ti*, *ni* se vyslovují tvrdě. Například *Ārjabhatīja* se vyslovuje jako *Ārjabhatījja*, *Bīdžaganīta* jako *Bīdžaganīyta*, *pañca* jako *pañča*, *daśa* jako *daśa*.

Sanskrtská abeceda

samohlásky a dvojhlásky:

a   *i*   *u*   *ṛ*   *ḷ*   *e*   *ai*   *o*   *au*

dlouhé samohlásky:

ā   *ī*   *ū*   *ṝ*

souhlásky:

<i>k</i> (k)	<i>kh</i> (kh)	<i>g</i> (g)	<i>gh</i> (gh)	<i>ṅ</i> (ṅ)
<i>c</i> (č)	<i>ch</i> (čh)	<i>j</i> (dž)	<i>jh</i> (džh)	<i>ñ</i> (ň)
<i>ṭ</i> (t)	<i>ṭh</i> (ṭh)	<i>d</i> (d)	<i>dh</i> (dh)	<i>ṇ</i> (ṇ)
<i>t</i> (t)	<i>th</i> (th)	<i>ḍ</i> (d)	<i>ḍh</i> (dh)	<i>n</i> (n)
<i>p</i> (p)	<i>ph</i> (ph)	<i>b</i> (b)	<i>bh</i> (bh)	<i>m</i> (m)
	<i>y</i> (j)	<i>r</i> (r)	<i>l</i> (l)	<i>v</i> (v)
	<i>ś</i> (š)	<i>ṣ</i> (š)	<i>s</i> (s)	
<i>h</i> (h)				

B Poznámka k citaci pravidel a příkladů

Při citaci pravidel a příkladů jsou použity níže uvedené zkratky, kde za lomítkem následuje římskými číslicemi číslo kapitoly oddělené tečkou od čísla sloky s daným pravidlem či příkladem (BrSpSi/xii.1).

Pátiganita není členěna do kapitol, pravidla a příklady jsou číslovány zvlášť, proto v souladu s překladem [Shu1] je u příkladu uvedena zkratka Ex.

Jednotlivé listy rukopisu *Bakhšálí* mají kromě čísla ještě označení *recto*, resp. *verso*.

BSS	–	<i>šulbasútra</i> (Baudhájana, 8. stol. př. n. l.)
MSS	–	<i>šulbasútra</i> (Mánava, kolem 750 př. n. l.)
ApSS	–	<i>šulbasútra</i> (Ápastamba, 6. stol. př. n. l.)
KSS	–	<i>šulbasútra</i> (Kátjájana, 2. stol. př. n. l.)
Ar	–	<i>Árjabhatíja</i> (Árjabhata I., 5.–6. stol.)
BrSpSi	–	<i>Bráhmaphutasiddhánta</i> (Brahmagupta, 7. stol.)
MaBh	–	<i>Mahábháskaríja</i> (Bháskara I., 7. stol.)
BMs	–	<i>Bakhšálí</i> (anonymní rukopis, asi 7. nebo 8. stol.)
GaSaSa	–	<i>Ganitasárasamgraha</i> (Mahávíra, 9. stol.)
PaGa	–	<i>Pátiganita</i> (Šrídharma, 9.–10. stol.)
MaSi	–	<i>Mahásiddhánta</i> (Árjabhata II., 10. stol.)
GaTi	–	<i>Ganitatilaka</i> (Šrípati, 11. stol.)
Lila	–	<i>Lílávatí</i> (Bháskara II., 12. stol.)
BiGa	–	<i>Bídžaganita</i> (Bháskara II., 12. stol.)
GaKa	–	<i>Ganitakaumudí</i> (Nárájana, 14. stol.)

Většina těchto zkratk se v podobné podobě standardně používá ve světové literatuře.